

BUGUNGI KUNDA MAMLAKATIMIZDA MAVJUD YAYLOV YERLARINING HOLATI VA TEGISHLI QONUN XUJATLARI

Qudratov Erali Sherali o'g'li

*Oziq-ovqat va qishloq xo'jaligi sohasida
strategik rivojlanish va tadqiqotlar
xalqaro markazi tayanch doktoranti.*

qudiratoverali@gmail.com +99891 901 11 22

Annotatsiya. Ushbu maqolada bugungi kunda mamlakatimizda mavjud yaylov yerlarining hajmi, holati hamda va tegishli qonun xujatlari bo'yicha so'z yuritiladi.

Kalit so'zlar: Yaylov yerlari, o'rmon xo'jaligi, qonun, farmon, samaradorlik, iqtisodiy.

Abstract. This article will talk about the size, condition of the pasture lands that exist in our country today, as well as and related law documents..

Key words: Pasture land, forestry, law, decree, efficiency, economic.

Аннотация. В этой статье будут рассмотрены размеры, состояние пастбищных угодий, существующих сегодня в нашей стране, а также соответствующие законодательные акты..

Ключевые слова: Пастбищные угодья, лесное хозяйство, закон, постановление, эффективность, экономика.

Bugungi kunda dunyo miqyosidagi eng dolzarb muammolardan biri bu global iqlim o'zgarishi bo'lib bu hol barcha jabhalar kabi yaylov yerlariga ham o'z salbiy ta'sirini o'tkazmoqda. Ayniqsa, iqlim o'zgarishi, bio xilma-xillik va tabiiy resurslarning qisqarishi, suv resurslarining tanqisligi, qurg'oqchilik, oziq-ovqat xavfsizligi kabi muammolar XXI asrga kelib global darajada shiddatli tus olmoqda. Alohida ta'kidlash joizki shunday muammolar girdobida qolayotgan tabiiy resurslardan biri bo'lgan yaylov ekotizimlarining ahvoli kundan kunga yomonlashib bormoqda. Yaylov hududlari butun dunyo quruqlik mintaqasining 1/3 qismini, Markaziy Osiyo mintaqasining 2/3 qismini, O'zbekistonning esa qariyb 1/2 qismini yoki 47 foiz maydonini yaylovlar egallaydi.

Mamlakatimiz iqlim sharoitiga ko'ra, o'rta qurg'oqchil hududda joylashgan bo'lib, umumiy maydoni 2021 yil 1 yanvar holatiga ko'ra 44892,4 ming gektarni, shundan qishloq xo'jaligi yerlari 24057,1 ming gektarni (umumiy maydonga nisbatan 53,59 foizni), yaylov va pichanzorlar esa 21100 ming gektarni (umumiy maydonga nisbatan 47 foizini) tashkil etadi. Yaylovlar tog', tog'-oldi hududlarida 21 foiz va cho'lliklarda 79 foiz bo'lib, o'rmon fondi yerlari 26,78 foizini (umumiy maydonga nisbatan 12021,4 ming gektarni) tashkil etadi.

Mamlakatimizda yaylovlarni saqlash, yaxshilash va innovatsion texnologiyalarni keng joriy etgan holda yaylovdan foydalanish iqtisodiy samaradorligini oshirish bugungi dolzarb masalalardan biri bo'lib kelmoqda. Mamlakatimiz umumiy yer maydonlari tarkibining 47 foizini yaylov yerlari tashkil

etsada bir qarashda bu yaxshidek ko'rinishi mumkindir aslida esa yaylovlardan foydalanish tizimida turli xildagi kamchiliklar sababli, yaylovlarda bioxilma-xillikka juda katta zarar yetkazilmoqda. Ilmiy adabiyotlardan ma'lumki yaylovlarda bioxilma-xillikni tiklash uchun eng qisqa muddat 10-15 yilni talab etadi. Albatda bu muddat uzoq muddat hisoblanadi. Buning uchun esa dastavval yaylov yerlaridan foydalanishda innovatsion yechimlarni izlash talab etiladi.

Hozirgi global iqlim o'zgarishi hamda mamlakatimizda suv tanqisligi vujudga kelayotgan bir davrda yaylov yerlaridan foydalanish samaradorligini oshirish bo'yicha ilmiy tadqiqotlar va inovatsion texnologiyalarni jalb qilbgina yaxshi natijalarga erishish mumkin.

Mazkur maqolada mamlakatimizda yaylov yerlarida samarali hamda oqilona foydalanish maqsadida bir qator qonun xujatlari qabul qilngan bo'lib bular O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi "2022—2026-yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF-60-son Farmonida belgilangan vazifalarga ma'lum darajada xizmat qiladi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 14-martdagi "Qorako'lichilikni jadal rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-3603-son qarori bilan. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 16-martdagi PQ-2841-sonli "Chorvachilikda iqtisodiy islohotlarni chuqurlashtirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi qarori, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2017-yil 10-martdagi 3-sonli bayonnomasi. 03-35-14 "Yaylovlar va pichanzorlardan samarali foydalanishni tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi, O'zbekiston Respublikasining 2019-yil 20-maydagi O'RQ-538-son "yaylov to'g'risida"gi qonuni, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 09-iyulidagi PQ-5178-sonli "Respublikada mavjud yaylovlardan unumli foydalanish, ipak va junni qayta ishlashni qo'llab-quvvatlash bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 18-fevraldagi PF-24-sonli "Yaylovlarni muhofaza qilish va ulardan oqilona foydalanishni ta'minlashga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi hamda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 16-fevraldagi PF-24-son farmoni **"Yaylovlarni muhofaza qilish va ulardan oqilona foydalanishni ta'minlanishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi hamda mazkur faoliyatga tegishli boshqa me'yoriy-huquqiy hujjatlarda belgilangan vazifalarni amalga oshirishga ushbu dissertatsiya tadqiqoti muayyan darajada xizmat qiladi.**

Foydanilgan adabiyotlar

1. Талипов ГА. Земельные ресурсы Узбекистана и проблемы их рационального использования. - Т.: 1992. - 236 с.;
2. Юсупов С., Ахмедов Ф., Раббимов А. Кизилкум яйловларидан оқилона фойдаланиш. Монография. - Т.: "Мухаррир", 2009. - 123 б.;
3. Бобокулов Н., Раббимов А. Чул яйловлари хосилдорлигини ошириш - долзарб масала. //Узбекистон кишлок хужалиги журнали, №11, 2015. - 10-11 б.;

-
4. Тангиров А. Чул-яйлов чорвачилигида хужалик юритиш шакллари. // “Агроилм”, №2(40), 2016. - 25-27 б.

Internet saytlari

5. <https://lex.uz/uz/>
6. <https://stat.uz/uz/>
7. <https://uzbekipaksanoat.uz/uz/>